

STORTINGET

Representantforslag 201 S

(2017–2018)

fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes

Dokument 8:201 S (2017–2018)

Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å oppheve medleverforskriften for å sikre bedre arbeidsforhold i barnevernet og andre omsorgstjenester

Til Stortinget

Bakgrunn

Barnevernet skal sikre gode oppvekstvilkår og omsorg for de mest sårbare barna og ungdommene i samfunnet. For å sikre det trengs kompetente ansatte med trygge og gode arbeidsvilkår. Dette undergraves av anbudsutsetting, som legger stort press på lønns- og arbeidsvilkårene til de ansatte.

Arbeids- og sosialdepartementet fastsatte i juni 2005 en midlertidig forskrift (forskrift om medleverordninger mv.) om arbeidstid i institusjoner hvor det er nødvendig at arbeidstaker oppholder seg i lengre sammenhengende perioder for å ivareta særlige omsorgs- eller behandlingsoppgaver innenfor forskriftens virkeområde. Medleverkollektivene ga alternative behandlingstilbud, i hovedsak knyttet til rus, der de ansatte bodde fast på behandlingsstedet, gjerne sammen med familien. Arbeidet var en del av en livsstil hvor arbeid og fritid kunne flyte over i hverandre. Veldig få ansatte i barnevernet og andre omsorgstjenester lever og arbeider slik i dag.

Forskriften innebærer adgang til individuelt å avtale en ekstrem arbeidstid og setter dermed til side arbeidsmiljølovens prinsipp om at omfattende avvik fra ordinære arbeidstidsbestemmelser skal skje etter avtale med fagforeninger med innstillingsrett eller ved sam-

tykke fra Arbeidstilsynet, slik det blir gjort i andre deler av arbeidslivet. I institusjoner der det finnes faglig gode argumenter for medleverturnus, er det mulig å avtale unntak med de ansattes fagforeninger, slik det gjøres i andre deler av arbeidslivet.

Arbeidsmiljølovens arbeidstidsbestemmelser bør også sees i sammenheng med at forskning viser at turnusarbeid, nattarbeid og lange arbeidsdager bidrar til økt risiko for helseskader, feilhandlinger, skader og ulykker. Det vises til at det i NOU 2016: 1 Arbeidstidsutvalget – Regulering av arbeidstid – vern og fleksibilitet står:

«Forskning over lang tid har vist at særlig arbeidstidsordninger som skiftarbeid, nattarbeid og lange arbeidstider kan innebære store helsebelastninger, samt øke risikoen for arbeidsskader og ulykker.»

I statlige barnevernsinstitusjoner har partene fremforhandlet en avtale om langturnus. Denne avtalen innebærer at de ansatte jobber to eller tre døgn sammenhengende, med en uke fri imellom. Gjennom langturnusen får de ansatte en årlig kompensasjon for ubekvem arbeidstid, i tillegg til de tariffestede ubekvemstilleggene for arbeid på kveld, natt og i helg. Som en følge av at kommersielle institusjoner benytter seg av medleverforskriften, finnes det imidlertid eksempler på at ansatte i kommersielle institusjoner årlig jobber 30 hele døgn mer enn de som er ansatt i statlige institusjoner, for omtrent samme lønn.¹

Gjennom bruk av medleverforskriften kan kommersielle aktører redusere personalkostnadene sine gjennom å øke arbeidstiden til de ansatte, uten at dette

1. <https://frifagbevegelse.no/loaktuelt/ansatte-i-privat-barnevern-jobber-28-dager-gratis-hvert-ar-6.158.407125.72a588c1a3>

kompenseres fullt ut gjennom økt lønn og ulempetillegg.

Behov for kostnadsreduksjon var et sentralt spørsmål da ansatte ved en privat barnevernsinstitusjon ble oppsagt da de ikke aksepterte et tilbud som innebar at gjennomsnittlig ukentlig arbeidstid i ny turnus økte fra 54 til 84 timer. De ansatte gikk til sak, men Eidsivating lagmannsrett mente hensynet til økonomi var tilstrekkelig for å kunne benytte medleverforskriften. Slik denne saken viser, kan hensynet til økonomi være tilstrekkelig til å øke arbeidstiden dramatisk for den enkelte. 84 timer i uken vil kunne innebære over 3 000 arbeidstimer i løpet av et år mot 1 846 timer i vanlig turnusordning. Årstimetallet kan altså i noen tilfeller ligge 1 000 timer eller mer over det som er normalarbeidstid i henhold til arbeidsmiljøloven, og som praktiseres i vanlige turnusordninger. Hvis belastningen for den enkelte blir for stor, kan ikke de som bor på eller i tilknytning til institusjonen, og som har samtykket til tilstedeværelse ut over 60 timer, trekke samtykket tilbake, men tvinges i realiteten til å slutte i jobben.

Forslagsstiller mener at medleverforskriften må oppheves. Forslagsstiller har samtidig stor forståelse for at barn og ungdom har behov for å være omgitt av personer som er tilgjengelige over lengre tidsrom, men mener at behovet for langturnuser bør dekkes ved at institusjonene benytter adgangen til å inngå avtale med fagforening med innstillingsrett eller søker dispensasjon fra Arbeidstilsynet etter arbeidsmiljølovens bestemmelser, jf. arbeidsmiljøloven § 10-12 fjerde til syvende ledd.

Forslagsstiller vil særlig påpeke at de ansatte og deres fagforeninger i stor grad inngår avtaler om langturnusordninger også utenfor det statlige området. Hvert år inngås det flere slike avtaler, og arbeidsgiver som søker fagforeningen, blir imøtekommet i nær sagt alle tilfellene. Den eneste forskjellen er altså at forskriften fratrar fagforeningene retten til kollektivt å avtale, og vurdere den mulige helsemessige belastningen av arbeidstiden for den enkelte.

Medleverforskriften har blitt utvidet til å gjelde flere områder. I dag kan den benyttes på institusjoner for personer med rus- eller atferdsproblemer, personer med utviklingshemming, enslige mindreårige flyktninger som bosettes i kommunene, og enslige mindreårige asylsøkere, i tillegg til barneverninstitusjoner. Dette er de sårbare blant oss som fortjener trygge rammer. For at

de skal få det, må også de ansatte ha en trygghet, kompetanse, tilstrekkelig bemanning og gode arbeidsvilkår.

En ny undersøkelse utført på vegne av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) viser at 28 prosent har liten eller ingen tillit til barnevernet. Det er alvorlig og bør derfor bety økt innsats for å styrke barnevernet. De mest utsatte barna trenger at samfunnet tar vare på dem. Rådets prinsipielle standpunkt er at anbudsutsetting av helse- og sosialtjenester bør avvikles. I tillegg er det behov for å øke både kompetansen og bemanningen i barnevernet, slik både interesseorganisasjoner og fagbevegelsen har krevd lenge. Fellesskapets penger som er bevilget til barnevern, bør gå til disse barna og ikke til noen få som beriker seg på disse tjenestene. Man må stanse ordninger motivert av rent økonomiske årsaker, som kan øke presset på ansatte med et stort ansvar og en krevende jobb.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen om å oppheve forskrift om medleverordninger mv., slik at virksomhetene i stedet for å bruke forskriften benytter adgangen til å inngå avtale med fagforening med innstillingsrett eller søke Arbeidstilsynet, jf. arbeidsmiljøloven § 10-12 fjerde til syvende ledd.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at arbeidstakers adgang til å trekke tilbake samtykket til ukentlig arbeidstid ut over 48 timer også må gjelde for dem som lever på eller i tilknytning til institusjonen. Adgangen til å trekke tilbake samtykket må ikke innebære krav til begrunnelse.
3. Stortinget ber regjeringen om å evaluere helseeffekter av arbeidstidsordninger som følger forskrift om medleverordninger mv. over lang tid.
4. Stortinget ber regjeringen om å reversere utvidelsen av virkeområde for forskrift om medleverordninger mv.
5. Stortinget ber regjeringen utrede hvor mange arbeidstakere som blir berørt av forskrift om medleverordninger mv., og hvor grensen for maksimal ukentlig arbeidstid skal settes, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

10. april 2018

Bjørnar Moxnes